

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

หลายคนมีความเข้าใจผิดคิดว่า CSR หรือความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องของการบริจาค หรือการปลูกป่าเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ยังรวมถึงการคุ้มครองแรงงาน การยึดหลักสิทธิมนุษยชน การดำเนินธุรกิจด้วยหลักธรรมาภิบาล จริยธรรม ความโปร่งใสและต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกด้วย นอกจากนี้ที่ผ่านมา การที่องค์กรส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่อง CSR เพราะสำคัญผิดไปว่ากิจกรรม CSR เหล่านั้นถือเป็นภาระหรือค่าใช้จ่ายที่องค์กรต้องจัดสรรกลับสู่สังคม ซึ่งอาจกระทบต่อต้นทุนหรือการดำเนินการไม่มากนักน้อย ในหลายกรณีที่การดำเนินการในบริบทของ CSR มิได้เป็นภาระค่าใช้จ่ายแก่องค์กร แต่กลับเป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาองค์กรไปสู่ความยั่งยืน (โกศล ดีศีลธรรม ,๒๕๕๔) ดังที่จะได้นำเสนอต่อไป

คำว่า CSR ย่อมาจาก Corporate Social Responsibility หรือความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งหมายถึงการที่องค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรภาครัฐหรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ที่มีการเป็นการดำเนินงานภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพันธกิจหรือธุรกิจอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่าเข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งจะช่วยบอกพิทักษ์การดำเนินงานที่มีเป้าหมายทางพันธกิจหรือทางธุรกิจควบคู่ความรับผิดชอบต่อสังคม (โกศล ดีศีลธรรม ,๒๕๕๔ :๑๒)

ส่วนสถาบันไทยพัฒน์ ภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กล่าวถึง “CSR” ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้ (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กร เช่น ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวยุ พนักงาน ชุมชน ท้องถิ่น ที่องค์กรตั้งอยู่) และระดับไกล (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางอ้อม เช่น คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนโดยทั่วไป) ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

๑. ปัจจัยหลักที่ผลักดันไปสู่ CSR

ในที่ประชุมระดับโลกที่กรุงริโอเดอจาเนโรในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กล่าวถึงทิศทางใหม่ของการพัฒนาที่เรียกว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาโดยความเอาใจใส่สังคมและสิ่งแวดล้อม และนั่นคือการจุดประกายการทำ CSR ขึ้นในสังคม แม้ว่า การทำ CSR ในช่วงแรกจะไม่ได้เกิดจากความมุ่งมั่นรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเอง แต่เป็นการทำเมื่อพบว่าได้สร้างปัญหาให้แก่สังคมและจำเป็นต้องแก้ปัญหา นั่น สำหรับปัจจัยเร่งที่มีส่วนผลักดันไปสู่การทำ CSR คือ (โกศล ดีศีลธรรม ,๒๕๕๔ : ๒๘-๓๐)

๑.๑ กระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อธุรกิจข้ามชาติได้ดำเนินการแผ่ขยายไปทั่วโลก ด้วยเหตุดังกล่าวหากไม่มีการควบคุมด้านมนุษยธรรม การป้องกันการกดขี่ค่าแรงงาน หรือการขาดจรรยาบรรณขององค์กรที่ดีในจิตสัทธิตี และสวัสดิการแรงงานก็จะทำการดำเนินการธุรกิจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมและขาดมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน

๑.๒ การเปิดเสรีทางการค้าและกฎระเบียบ เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้าทำให้กฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะคุ้มครองให้องค์กรธุรกิจอยู่ภายใต้จรรยาบรรณที่ดี แต่หากมีผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมก็จะช่วยลดช่องว่างที่ฝ่ายรัฐเข้าไปดูแลไม่ถึง

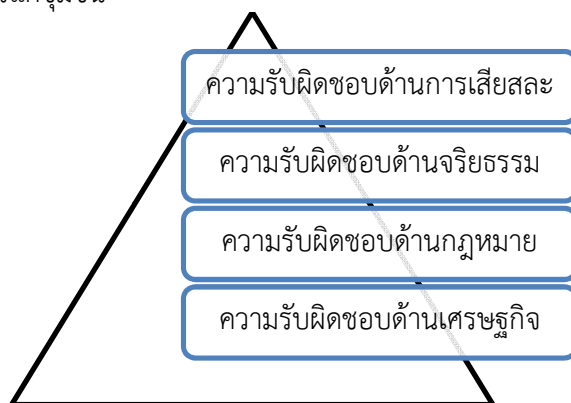
๑.๓ กระแสเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคม จากกรณีที่เรื่องสิ่งแวดล้อมกำลังอยู่ในกระแสสังคมโลก ทำให้เกิดแนวคิดเรื่อง Triple Bottom Line คือการบริหารจัดการที่ใส่ใจ ทั้งด้านผลกำไร สิ่งแวดล้อมและสังคมไปพร้อมกัน การทำ CSR จึงเป็นการประสานประโยชน์ในทั้ง ๓ เข้าด้วยกัน

๑.๔ ทิศทางการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ที่เป็นการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาด้วยความเอาใจใส่สังคมและสิ่งแวดล้อม

๒. การแบ่งประเภทของ CSR

การแบ่งประเภทของ CSR อาจแบ่งได้หลายรูปแบบ ในที่นี้ จะได้นำมาเสนอเป็น ๒ รูปแบบ คือ

๒.๑ ตัวแบบพีระมิดของคาร์รอล (Carroll, ๑๙๙๑) ซึ่งแบ่งประเภท CSR ไปตามลำดับชั้นเป็น ๔ ชั้น ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อด้านศีลธรรม โดยความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ คือ องค์กรต้องมีกำไร เพื่อให้ตนเองอยู่รอดได้โดยไม่เป็นภาระกับใคร ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย คือ องค์กรต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นเงื่อนไขของสังคมที่บอกว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม คือ องค์กรต้องมีจริยธรรม ซึ่งเป็นข้อกำหนดว่าต้องทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรมและเป็นธรรม หลีกเลียงอันตรายจาก สิ่งที่เกิดจริยธรรม และสุดท้ายเป็นความรับผิดชอบต่อด้านศีลธรรมโดยไม่หวังผลตอบแทนโดยองค์กรจะต้องเป็นบรรษัทพลเมืองที่ดีในการช่วยเหลือและให้ทรัพยากรแก่ชุมชน

๒.๒ CSR ตามบทบาทและความเกี่ยวข้องของหน่วยงาน ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๕ กลุ่ม (division) (<http://thaicrs.com> และพิพัฒน์ นนทนาธรรม, ๒๕๕๓)

๑) CSR-after-Process (กิจกรรมเพื่อสังคมนอกกระบวนการธุรกิจ) คือ การดำเนินกิจกรรม (activities) ของหน่วยงานที่แยกจากการดำเนินธุรกิจหลัก โดยมากเป็นกิจกรรมนอกเวลางานปกติ เช่น การเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ การบริจาคเงินสิ่งของบรรเทาทุกข์ การแก้ไขเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษ เป็นต้น

๒) CSR-in-process (กิจกรรมทางสังคมในกระบวนการทำงาน) เป็นการนำความรับผิดชอบต่อสังคมไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางธุรกิจ ที่ตระหนักถึงการป้องกันมลภาวะ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการดำเนินการในเวลาปกติของการทำงาน

๓) CSR-as-Process (กิจการเพื่อสังคม) มักเป็นองค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไรให้แก่ตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อยังประโยชน์ให้แก่สังคมในทุกกระบวนการของกิจการ ตัวอย่างของกิจการที่อาจจัดอยู่ในข่ายนี้ ได้แก่ มูลนิธิ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรประชาชน และส่วนราชการต่างๆ

๔) CSR-as-Enterprise (วิสาหกิจสังคม) เป็นธุรกิจที่หารายได้ด้วยนวัตกรรม หรือการไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์ ซึ่งต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีความเด็ดเดี่ยวและต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือการปฏิบัติสังคมอย่างยั่งยืน เช่น การที่แบ็งคิงในบังคลาเทศมีนโยบายปล่อยสินเชื่อให้แก่คนจน เพื่อให้ นำเงินไปทำธุรกิจที่เรียกว่าไมโครเครดิต

๕) CSR-as-Business (ธุรกิจสังคม) เป็นการนำประเด็นสังคมมาทำธุรกิจ ทั้งการผลิต การค้า หรือการบริการ เช่น เป็นผู้ผลิตอุปกรณ์เครื่องจักรที่ประหยัดพลังงาน เป็นผู้รับซื้อขยะอุตสาหกรรมเพื่อนำมาคัดแยกหรือหมุนเวียนมาใช้ใหม่ การเป็นบริษัทที่ปรึกษาหรือฝึกอบรมด้านการทำ CSR ซึ่งองค์กรลักษณะนี้จะทำธุรกิจกับหน่วยงานที่ดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกระดับ

๓. ประโยชน์ของ CSR

(พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, ๒๕๕๓)

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในแบบที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และทั้งภายในและภายนอกองค์กร

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการสร้างความไว้วางใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งความไว้วางใจเป็นรากฐานสำคัญในการทำธุรกิจ ถ้าลูกค้าไว้วางใจการใช้สินค้าหรือบริการ การดำเนินการธุรกิจก็จะเป็นไปด้วยความปลอดภัยโปร่งโล่งใจ เกิดความจงรักภักดีต่อแบรนด์ นอกจากนี้ภาพพจน์ขององค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมก็จะมีพลังแข็งแกร่งซึ่งเป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบได้ยากเพราะต้องใช้เวลาในการพัฒนา

พนักงานในองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้พนักงานได้เห็นถึงความจริงใจขององค์กรที่มีต่อสังคม และการที่องค์กรมีความจริงใจไม่หน้าไหว้หลังหลอก จึงทำให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกหนึ่งขององค์กรและอาจมีส่วนช่วยในการสรรหาพนักงานมาที่จะมาร่วมงานได้ง่ายขึ้น

๔. แนวปฏิบัติของ CSR (CSR Guildline)

(โกศล ดีศีลธรรม , ๒๕๕๔ : ๓๒-๓๓ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ ,๒๕๕๓ : ๕๔-๕๕ และ <http://thaicsr.com>)

เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งที่องค์กรทั่วโลก รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรเหล่านั้นรับรู้ว่ามี ความจำเป็นและมีประโยชน์จากการที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรที่มีต่อ ชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวดังกล่าวได้เป็นตัวแปรสำคัญที่บ่งชี้ถึงสมรรถนะและขีดความสามารถที่ องค์กรจะดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผล ซึ่งจากนี้ไปทุกๆ กิจกรรมขององค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึง สิ่งเหล่านี้ไปพร้อมๆ กับการถูกตรวจสอบอย่างใกล้ชิดจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ดังนั้น หน่วยงานต่างๆ จึงได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของ CSR ขึ้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่

๔.๑ ISO ๒๖๐๐๐ โดยที่องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) ได้กำหนดมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ISO ๒๖๐๐๐ ขึ้น เพื่อให้บริษัท องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรได้เพิ่มความตระหนักและสร้างความเข้าใจในเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวจะเป็นไปในลักษณะของข้อเสนอแนะ หลักการและวิธีการของความ รับผิดชอบต่อสังคมที่องค์กรพึงปฏิบัติโดย ความสมัครใจ และทุกองค์กรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยไม่ต้องมีการ ตรวจสอบรับรองแต่อย่างใดและไม่ใช่อำนาจกำหนด (Requirements) ซึ่งประเทศไทยเองได้ประกาศอย่างเป็นทางการ ไปแล้วเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำหรับมาตรฐานและหัวข้อบ่งชี้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมตาม ISO ๒๖๐๐๐ มีทั้งสิ้น ๗ ประการ คือ

- ๑) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ในการดำเนินการใดๆ ก็ตามขององค์กรต้องสามารถ ตรวจสอบได้จากภายนอก
- ๒) ความโปร่งใส (Transparency) องค์กรควรเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างชัดเจน
- ๓) การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical behavior) องค์กรควรมีการกำหนดมาตรฐานการ ปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม โดยคำนึงถึงความซื่อสัตย์ ความเที่ยม ความยุติธรรม สิ่งแวดล้อมและผู้มีส่วนได้เสีย
- ๔) การเคารพต่อผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for stakeholder interests) องค์กรควรตระหนักถึงสิทธิและผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรมขององค์กร เช่น นโยบาย ข้อเสนอ หรือการตัดสินใจต่างๆ ก็ตามที่จะส่งผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ๕) การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for rule of law) องค์กรจะต้องมีการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับหลักของกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๖) การเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวทางของสากล (Respect for international norm of behavior) องค์กรจะต้องมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับสนธิสัญญาสากล คำสั่ง ประกาศ ข้อตกลง มติ และข้อชี้แนะ ต่างๆ ซึ่งได้รับการรับรองจากองค์กรสากลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นๆ

๗) การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect of human right) องค์กรควรดำเนินนโยบายและดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

นอกจากหลักการสำคัญ ๗ ประการข้างต้นนี้ ISO ๒๖๐๐๐ ยังได้กำหนดแนวทางในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเพื่อส่งเสริมให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อสังคมที่องค์กรปฏิบัตินั้นต้องเข้าข่าย ๗ หัวข้อหลัก ดังนี้

- ๑) การกำกับดูแลองค์กร
- ๒) สิทธิมนุษยชน
- ๓) การปฏิบัติด้านแรงงาน
- ๔) สิ่งแวดล้อม
- ๕) การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม
- ๖) ประเด็นด้านผู้บริโภค
- ๗) การมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน

ซึ่งทั้ง ๗ หัวข้อหลักนี้จะครอบคลุมผลกระทบทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔.๒ The UN Global Compact เลขาธิการสหประชาชาติได้เรียกร้องให้ธุรกิจแสดงความเป็นพลเมืองที่ดีของโลกในทุกประเทศที่ดำเนินธุรกิจอยู่ ด้วยการเคารพต่อหลักที่เป็นข้อตกลงนานาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงานและสิ่งแวดล้อม โดยได้เสนอบัญญัติ ๙ ประการ ที่เรียกว่า The UN Global Compact ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ หมวดหลัก คือ หมวดสิทธิมนุษยชน หมวดมาตรฐานแรงงานและหมวดสิ่งแวดล้อมและต่อมาได้เพิ่มบทบัญญัติหมวดการต่อต้านการคอร์รัปชัน

๔.๓ University of Hongkong ได้รวบรวมแนวทางปฏิบัติตามแนวคิด CSR ขององค์กรธุรกิจในยุโรป อเมริกาเหนือและเอเชีย แบ่งออกเป็น ๔ หมวดหลัก คือ

๑) การปฏิบัติภายในองค์กร โดยดูแลไม่ให้มีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในองค์กร มีการจัดทำและแถลงระเบียบการจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน

- ๒) การปฏิบัติภายนอกองค์กร
- ๓) ความน่าเชื่อถือ

๔) การอบรมบุคลากรโดยมีหลักสูตรการอบรมการเป็นพลเมืองที่ดีแก่พนักงานในองค์กรและส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาสังคมให้เติบโตอย่างยั่งยืน

๕. ตัวอย่าง CSR ในประเทศไทย

๕.๑ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรตัวอย่างที่มีการจัดการเรื่อง CSR อย่างเป็นระบบโดยระบุว่า CSR ถือเป็นความรับผิดชอบต่อระดับบริหาร (CEO Forum) ทั้งยังมีคณะกรรมการรองรับในแต่ละโครงการและในแต่ละปีจะใช้งบประมาณเพื่อการนี้กว่า ๒๕๐ ล้านบาท จากเดิมที่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมยังเน้น

ไปที่รูปแบบการบริจาคแต่เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ทำโครงการที่มีการดูแลกิจกรรมแบบบูรณาการอย่างจริงจัง เริ่มด้วยการปลูกป่า และโครงการหมู่บ้าน ปตท. รอบโครงการท่อส่งก๊าซไทย-พม่า ด้วยการพัฒนากองทุน สร้างโรงเรียน และสร้างอาชีพ ในขั้นต่อมาได้พัฒนาไปสู่การสร้างความยั่งยืนของชุมชน โดยถูกกำหนดอยู่ใน Road Map การทำ CSR นั่นคือ การสร้างองค์ความรู้โดยถอด DNA จากแผนธุรกิจมาเป็นการวางแผนการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนจากทรัพยากรด้านก๊าซและปิโตรเคมี เพื่อให้ชุมชนสามารถนำความรู้มาต่อยอดในการหาเลี้ยงชีพ จากการใช้การกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กรและ CSR ในการเข้าไปดูแลผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สังคม ด้วยการดำเนินธุรกิจที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด เป็นองค์ประกอบสำคัญที่องค์กรต้องหาบทที่เป็นจุดสมดุลในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ บริการ มาตรฐาน ความเป็นธรรม การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการสร้างความร่วมมือกันทั้งผู้ถือหุ้นและภาคส่วนต่างๆ ในระยะยาว

๕.๒ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทแรกๆ ที่มีการทำกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างจริงจัง โดยก่อตั้ง “มูลนิธิเครือซิเมนต์ไทย” เพื่อดำเนินธุรกิจตามอุดมการณ์ “คุณภาพและเป็นธรรม” โดยสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างจริงจังต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา กีฬา ชุมชนและสาธารณะประโยชน์และการมอบทุนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อาทิ โครงการจัดระเบียบขยะเพื่อสร้างจิตสำนึกการคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้แก่พนักงานในเครือซิเมนต์ไทยและชุมชนรอบโรงงาน นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป การโฆษณาทางวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตลอดจนสนับสนุนปูนซิเมนต์และวัสดุก่อสร้างแก่นิสิต นักศึกษาที่ออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทในช่วงปิดภาคเรียน นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมเสริมทักษะความรู้ด้านอาชีพแก่ชุมชนรอบโรงงานโดยให้พนักงานมีส่วนร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ด้วยปรัชญาว่าเป้าหมายทางธุรกิจไม่ใช่ตัวตั้ง แต่หากทำได้สังคมต้องได้รับการพัฒนาเช่นกัน เป็นต้น

๖. บทวิเคราะห์

ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในภาคเอกชน ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของการเป็นองค์กรบรรษัทภิบาล CSR จัดเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการขององค์กรอย่างมีจริยธรรมและความมีจรรยาบรรณในอันที่จะมิให้ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และสิ่งแวดล้อม เช่น การดำเนินการในภาคอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่ออย่างสูงต่อมลภาวะและสิ่งแวดล้อมจึงต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นรวมทั้งมีระบบการดูแลมิให้เกิดผลเสียหายต่อสังคม หรือกรณีการแอบปนเปื้อนสารเคมีในอาหารเพื่อรักษาความสดใหม่แต่กลับเป็นการทำลายสุขภาพของประชาชนโดยตรง ซึ่งหากตรวจพบย่อมสร้างความไม่พึงพอใจและขาดซึ่งความเชื่อใจ และอาจเป็นเหตุให้การอยู่ร่วมกันในสังคมไม่เป็นปกติสุข

กิจกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม มิใช่เฉพาะแค่การบริจาคหรือการเป็นอาสาสมัครเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการแสดงออกในกระบวนการทำงานที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับและประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น แม้ว่าใน

บางมิติอาจมอง CSR ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพ หรือเป็นการสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน หรือเป็นการทำ CSR บังหน้าแต่แท้จริงแล้วต้องการประโยชน์หรือเพื่อการเอาเปรียบผู้อื่น เช่น การส่งเสริมให้ชาวบ้านในพื้นที่จัดหาวัตถุดิบให้พร้อมจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนต่างๆ ทั้งนี้เพื่อหวังประโยชน์ในการกระจายความเสี่ยงในการได้วัตถุดิบในราคาที่ถูกลงกว่า และมีข้อแม้ให้ต้องติดตราการค้าของบริษัทเพื่อมิให้ชุมชนได้เป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการแสดงผลออกถึงการเอาเปรียบผู้อื่น ย่อมปรากฏสู่สาธารณะไม่ช้าก็เร็ว และย่อมทำให้องค์กรนั้นขาดความชอบธรรมและยุติบทบาทไปในที่สุด

ในความเป็นจริงแล้วภาครัฐเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีบทบาทโดยตรงในการให้บริการประชาชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร ทำให้ CSR ภาครัฐเป็นเรื่องที่ข้าราชการทุกคนต้องตระหนักและสำนึกว่าตนเองมีบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมากด้วยเช่นกัน ซึ่งนอกจากการให้มี CSR ในกระบวนการแล้ว การสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ หรือการประชาสัมพันธ์เพื่อรวมพลังจากองค์กรต่างๆ หรือการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนเพื่อลดปัญหาทางสังคม จึงมิใช่การปฏิบัติเฉพาะภารกิจของตนแต่ยังมีส่วนในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ก้าวไปพร้อมกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น กรณีสำนักงาน ก.พ. ได้มีการดำเนินการที่เกี่ยวกับ CSR ในการส่งเสริมวิชาชีพด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลออกสู่บุคคลภายนอก เช่น การที่มูลนิธิจินดา ณ สงขลา ให้ทุนวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษาที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลและนำผลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างก็ดี นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการด้านอื่นๆ อันเป็นการคืนความสุขให้แก่พื้นที่รอบข้างหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้อีก เช่น การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการบำเพ็ญประโยชน์ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ การมีโอกาสดูงานวันเด็กให้แก่เด็ก ๆ รอบพื้นที่เพื่อปลูกฝังทัศนคติการทำงานของข้าราชการในการรับใช้ประชาชน โครงการสัมมนาหรือปฐมนิเทศนักเรียนทุนรัฐบาลหรือข้าราชการบรรจุใหม่และครอบครัวให้เกิดความซาบซึ้งในการเป็นข้าราชการเพื่อรับใช้แผ่นดินเกิด เป็นต้น กล่าวได้ว่า CSR สำหรับราชการแล้วมีหลักการบนพื้นฐานเดียวกันเพียงแต่ต้องหาวิธีคิดเพื่อให้ประโยชน์ไม่เฉพาะกับกลุ่มเป้าหมายหลักเท่านั้น แต่ต้องขยายผลไปสู่สังคมรอบข้างให้ได้รับผลที่สะท้อนได้ถึงความรักชอบขององค์กรที่มีต่อสังคม ซึ่งย่อมมีผลให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาและไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างแท้จริง

โดย นางสาวชุตติมา เทศศิริ
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงาน ก.พ.
มีนาคม ๒๕๕๘

บรรณานุกรม

๑. โกศล ดีศีลธรรม องค์กรทำดีเพื่อสังคมพลังสร้างสรรค์ธุรกิจยุคใหม่ : นำอักษรการพิมพ์ กรุงเทพฯ ,๒๕๕๔
๒. พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างยั่งยืน พิมพ์ครั้งที่ ๑ : บริษัทธิงค์ ปียอนด์ บุ๊คส์ จำกัด นนทบุรี , ๒๕๕๓.
๓. สถาบันไทยพัฒนา ดูใน <http://thaipat.blogspot.com/>
๔. วารสาร CSR Thailand ๒๐๑๓ ฉบับพิเศษเดือนเมษายน ๒๕๕๖.
๔. Archie B. Carroll, “The Pyramid of Coporate Social Responsibility ” Business Horizons,(July-August,๑๙๙๑) อ้างอิงจาก พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ หน้า ๓๐
